

ИЗЛОЖБА EXHIBITION

18 декември 2009 - 30 януари 2010

December 18, 2009 - January 30, 2010

INTERNATIONAL ARTIST

ДАН ДАН ПЕРЖОВСКИ PERJOVSCHI

ИНТЕРНЕТШЪНЪЛ АРТИСТ

ГАЛЕРИЯ ИСИ-СОФИЯ ICA-SOFIA GALLERY

вторник-събота, 15.00–19.00 ч.
Бул. Васил Левски 134, София
Tuesday–Saturday
3:00 p.m. to 7:00 p.m.
134 Vassil Levski Blvd., Sofia тел./
tel. (+359 2) 846 62 61
<http://www.ica-sofia.org>
e-mail: info@ica-sofia.org

Дан Пержовски на Балкана, фотография: Лючезар Бойджиев, 2005
Dan Perjovschi in the Balkan, photograph: Luchezar Boyadiev, 2005

С подкрепата на / Supported by

ERSTE Stiftung

Яра Бубнова

Названието на изложбата на Дан Пержовски в галерия ИСИ–София е, разбира се, не просто опит да се участва в настъпващата глобалистка тенденция да се транслитерират дългите английски думи с кирилица. Честно признаваме, че това е първото представяне на чуждестранен и световно известен художник във все още проходящото ни изложбено пространство. Поканата към него не бе нито случайност, нито изненада. Опитваме се да се впишем в напрегнатия му изложбен план от доста време, защото в неговите работи прозира общото ни минало, обърканото ни настояще и със зор запазваната вяра в по-добро бъдеще.

Делят ни само 294 км (съгласно Google maps), както и тогава, когато „те“ са гледали «нашата» телевизия през 1980-те, а „ние“ – тяхната в края на декември 1989-та. Оттогава точно 20 години паралелно изживяваме и, както най-точно описва самият Дан Пержовски, преодоляваме социалистическите, пост-тоталитарните, източно-европейските, балканските си травми по пътя към мечтаната европейска, а защо не и международна идентичност. Рисунките на Дан са разпознаваемите found objects на тази обща история. „Внесени“ в изложбената зала от художника-чужденец и все пак съсед, те бележат траектории на промяна, към изграждането на които имаме непосредствено отношение и ние.

Моята първа лична среща с него и жена му Лиа – невероятен художник-хуманист (колкото и странно да звучи това), се случи в Санкт Петербург през 1996 г. където с възхищение и състрадание наблюдавах художника, изтриващ кокалчетата на пръстите си до кръв, рисувайки с тебешир безкрайно количество „портретчета“ върху каменния под на катедралата на манастира Смолни. А по тях всяка секунда стъпваха хора и ги изтриваха с подметките си... Process art? Комуникация? А може би доверие и всеотдайност?

Дан вече е идвал в България преди 10 години, за да участва в травматичната с обърканата си кураторска концепция изложба „Измисляне на народ“, представена в неоптоплените зали на Националната галерия за чуждестранно изкуство през 1999 година. А през 2004 г. (5 години по-късно) посети Балкана в рамките на Обед(инител)ната конференция в кръчма, организирана от Института за съвременно изкуство–София като част от „Балканската трилогия“ на изложбения проект „В дебрите на Балканите“.

Аз познавам, той познава, тя познава, те познават, ние познаваме Дан Пержовски отдавна. Има колеги, които са работили с него в едни и същи изложбени зали по света и преди мен. През това време той създава рисунки в почти всичките страни от атласа, получава награди, оказва се в най-престижни колекции. Започва третата петилетка от неговите връзки със софийската художествена сцена, затова е толкова интересно да поговорим с Дан Пержовски за това *Откъде сме? Кой сме? Накъде отиваме?*¹ Заедно...

¹ Название на известната картина на Пол Гюген от 1897 г.

Iara Boubnova

The title *International Artist* of the Dan Perjovschi exhibition in the ICA Gallery in Sofia is of course not a mere attempt to partake in the advancement of the globalist trend by transliterating the long English word in the Cyrillic font – *Интернешънъл артист*. We do solemnly declare that this is indeed the first presentation of a non-Bulgarian internationally famous artist in our exhibition space, which is still in the process of getting started. Our invitation to him is neither a coincidence nor a surprise. We have been trying to squeeze our show into his very intense exhibition schedule for quite a long time. We do this because his works are, among many other things, a reflection of our common past, our confused present and our hard-to-stick-to faith in a better future.

We have always been only 294 km apart (according to Google maps) – at the time when “they” were watching “our” TV programs in the 1980ies, as well as at the time when we were watching “theirs” in December 1989. Ever since then for exactly 20 years now we together have been going through and overcoming the socialist, the post-totalitarian, the eastern-European, and the Balkan traumas on our way to the dreamed of European, and why not – international, identity. The drawings of Dan Perjovschi are the easily identifiable found objects of this shared history. Entered into the exhibition space by an artist-foreigner though a neighbor these drawings are tracing the trajectories of change, those changes that we have been constructing actively all along.

My first personal meeting with Dan and his wife Lia, who is an incredible artist-humanist (no matter how strange that may sound today), took place in St. Petersburg in 1996. I was watching in awe and compassion the working artist who was wearing off to bleeding hell the knuckles of his fingers while drawing with markers on the marble floor of the Smolny Cathedral the endless number of small “portraits”. Every second there were people walking all over these drawings and were wearing them off with their shoes. Was this Process Art; communication; or maybe trust and selflessness?

Dan Perjovschi has already been to Bulgaria ten years ago to take part in the traumatizing with its curatorial concept show titled “Inventing a People”, which was presented in the unheated halls of the National Gallery for Foreign Art in January 1999. Five years ago in May 2004 he went on a trip to the Balkan Mountains within the Balkan (Re)union Pub(lic) conference that was organized in a pub by the Institute of Contemporary Art–Sofia as part of the “Balkan Trilogy” project “In the Gorges of the Balkans”.

I know, he knows, she knows, they know, we know Dan Perjovschi for a long, long time... There are colleagues who have worked together with him in the same exhibition spaces all over the world even before me. For all this time he has been creating drawings in almost all countries in the atlas; he has been awarded prizes; he has entered the most prestigious collections. We are starting now the third 5-year term of his direct contacts with the Sofia art scene... That is why it is so interesting to talk to Dan Perjovschi and to ask him about Where do we come from? What are we? Where are we going?¹ Together...

¹ After the title of the famous painting by Paul Gauguin from 1897.

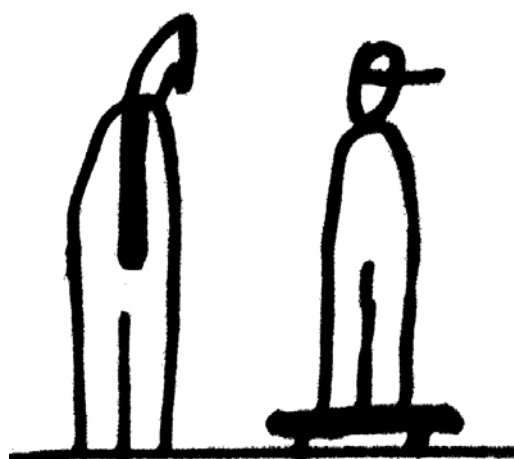
Лъчезар Бояджиев

1/ Кой е президентът на Румъния?

ДП: Не знам. Тъкмо сега имаме избори и она, за който (но не особено убеден) гласувах, взе 50.06%. Другият взе 49.06%. Така че загубилият (на когото първоначално паралелното преброяване присъждаше победата и той взе, че се изстреля в лудешки от щастие танц по телевизията, само за да се събуди на другия ден като загубил) сега оспорва резултата пред Висшия съд и настоява за повторно преброяване или повторни избори. Висшият съд си има срокове. Така че, наистина не знам кой е президент сега.

2/ Какво е Президент на Румъния?

ДП: Она, за когото не много радостно гласувах.

3/ Кога ще започнеш да подписваш рисунките си?

ДП: Вече съм го правил случайно...

4/ Защо не подписваш рисунките си?

ДП: Нямам понятие защо, но се превърна в един вид традиция. Освен това съм доста самоуверен и вярвам, че рисунките ми са подпис сами по себе си.

5/ Колко понастоящем продължава утринната ти *brainstorming* сесия с кафе и вестници (без цигари, доколкото си спомням...)?

ДП: Цигарите са изключени от пет години. Утринната сесия още работи. Чувствам се щастлив винаги, когато направя добра рисунка, така че поддържам сесия във форма.

6/ Кой са предпочитаните ти марка и размер маркери, откъде ги вземаш?

ДП: *Edding Jumbo 500* и *550* (но в Прага работих с едни големи пушки марка *Молотов...* ама чакай – това не е всичко – произведени са в Япония). *Edding* ги купувам в Германия, във всеки нормален супермаркет тип *Kaufland*, по 4 до 6 евро парчето. Отиват по десетина на проект.

7/ Кой са основните концептуални (и кариерни) стъпки в работата ти, белязали: а/ сливането между вестникаря и изложбения художник; б/ прехода от единия към другия?

ДП: Рисувам по вестниците от 1990-та и съм в художествени проекти от 1985-та. Нещата се събраха заедно през 1998-а в *Manifesta 2* (Люксембург), където работата ми не беше в „белия куб“ на изложбата, а по белите страници на местните вестници, публикували рисунките ми. После дойде Венецианското биенале от 1999 г., когато румънското Министерство на културата забави обещаното плащане по бюджета и преди да се побъркам съвсем, аз заминах за там с няколко маркера в джоба; квадратирах целия под на павилиона и във всеки квадрат направих по рисунка. След това дойдоха посетителите и като стъпваха по пода, с времето изтриха както мрежата, така и рисунките. Тогава за пръв път видях рисунките си в свободен летеж. Останалото е история...

Всъщност, през 1997 г. Кристин Стайлс от Университета Дюк (в Дърам, Северна Каролина, САЩ) видя политическите ми рисунки във вестник „22“ и ми каза, че това е изкуство в публичното пространство.

8/ Какво става днес със златния фонд рисунки и идеи?

ДП: Понякога е бронзов, понякога платинен.

Luchezar Boyadjiev

1/ Who is the president of Romania?

DP: I do not know. We just had elections and the guy I voted for (not fully convinced though...) got 50.06% . The other guy got 49.06%. The guy who lost (to whom the exit polls gave the victory initially, so on election night he went ballistic and was crazy-happy dancing on TV just to wake up the next morning being the looser) contested the results with the Supreme Court and asked for a recount of the vote or a remake of the elections. The Supreme Court is taking its time. So, I really do not know who is the president now.

2/ What is a *President of Romania*?

DP: A guy I, not so happy, voted for.

3/ When will you start signing your drawings?

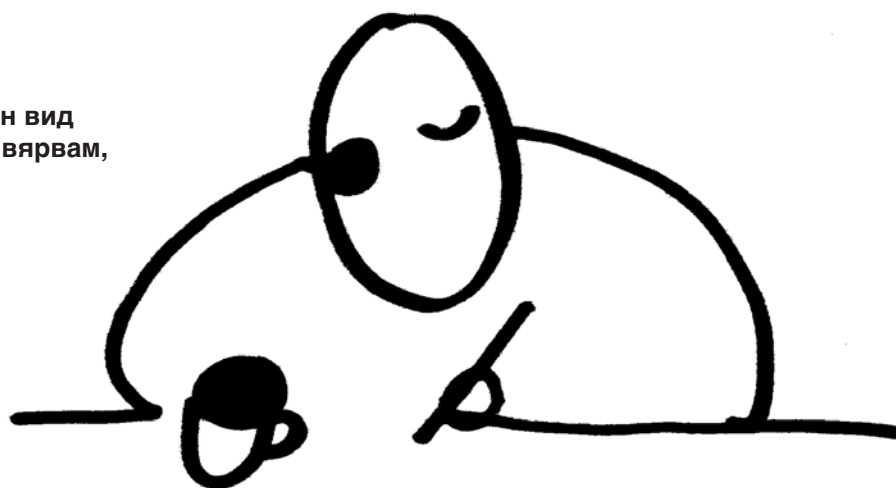
DP: I have already done it accidentally.

4/ Why aren't you signing your drawings?

DP: I have no idea why but it has become some kind of a tradition. And yes, I am so self-confident that I think my drawings are a signature in themselves.

5/ How long is your morning session of brainstorming with coffee and newspapers these days (cigarettes are out, I think...)?

DP: Cigarettes are out for five years. Morning session is still in. I feel happy everytime I come up with a good drawing, therefore I keep the sessions going.

6/ What is your most preferred brand and size of markers, where do you get them from?

DP: *Edding Jumbo 500* and *550* (but I worked in Prague with some huge stuff called *Molotov*; ...wait, wait, that's not all - they are produced in Japan). I buy the *Eddings* in Germany from any regular supermarket *Kaufland*-type, 4 to 6 Euro a piece. I need about 10 for each project.

7/ What were the main conceptual (and career) steps in your work that marked: a/ the fusion between the newspaper journalist and the exhibition space artist; and b/ the transition from one to the other?

DP: I do newspaper drawing since 1990 and I do art projects since 1985. They all came together in 1998 in *Manifesta 2* (Luxembourg) where my work was not in the “white cube” but in the white page(s) of the local newspapers who published my drawings. Then came the Venice Biennial in 1999 when the Romanian Ministry of Culture postponed giving us the promised budget and before losing my mind, I went in there with some markers; I squared the entire floor of the pavilion and made a drawing in each frame. Then the visitors came along and while stepping on the floor erased both the grid and the drawings. That's when I first saw my drawings free-flowing. The rest is history...

Actually in 1997 Kristine Styles from Duke University (in Durham, North Carolina, USA) saw my political drawings in the “22” Magazine and she told me that this is art in public space.

8/ What happens now to your *golden fund* of drawings and ideas?

DP: Sometime bronze, sometime platinum.

Иван Мудов

Бил ли си някога дисидент и чувстваш ли се такъв в наши дни?

ДП: Не. Единственият път когато съм бил наблизо до това, за което ме питаш, бе години след рухването на комунизма, когато Лиа и аз публично се обявихме за „dizzydents“ („неуравновесиденти“ – бел. пр.) от английското „dizzy“... Няма ясен враг, приятелите ни напуснаха, почти всеки се подчини на новата власт и т.н. *Dizzy*...

Ivan Moudov

Have you ever been a dissident and do you feel like one these days?

DP: No. The only time I came close to what you ask me was when years after the collapse of Communism Lia and I publically declared us being “dizzydents” from the English word “dizzy”... - no clear enemy, friends deserting us, almost everybody obeying the new power, etc. *Dizzy*...

Кирил Прашков

1/ От години си изместил рисунките си от вестникарските страници в/по/ из прекрасни и по-малко, очаквани и не съвсем пространства. Какво се промени – рисуването като процес, публиката, възприемането им?

ДП: Всичко се промени. Първо аз. После всички вие.

2/ Преди повече от десет години и двамата отговаряхме на въпрос, поставен от тогавашното куче Олег Кулик – какво се очаква от източно-европейския художник – „да хапе или да ближе?“ Добавих тогава трета възможност – „да се смее“. Ти отговори тогава с рисунка, публикувана редом с другите отговори. Какво е мнението ти по въпроса днес? Можем, разбира се, да прескочим източно-европейския контекст – нали програмата е за „International Artist“, в края на краищата...

ДП: Бих могъл да се направя на остроумен и да ти отговоря с захватката/смях или близането/усмивка, но истината днес е по-смущаваща... Не е черно-бяла, а черна върху черно и бяла върху бяло. Както един американски приятел ни учи – „...когато не знаеш как подходящо да се държиш, просто бъди себе си“.

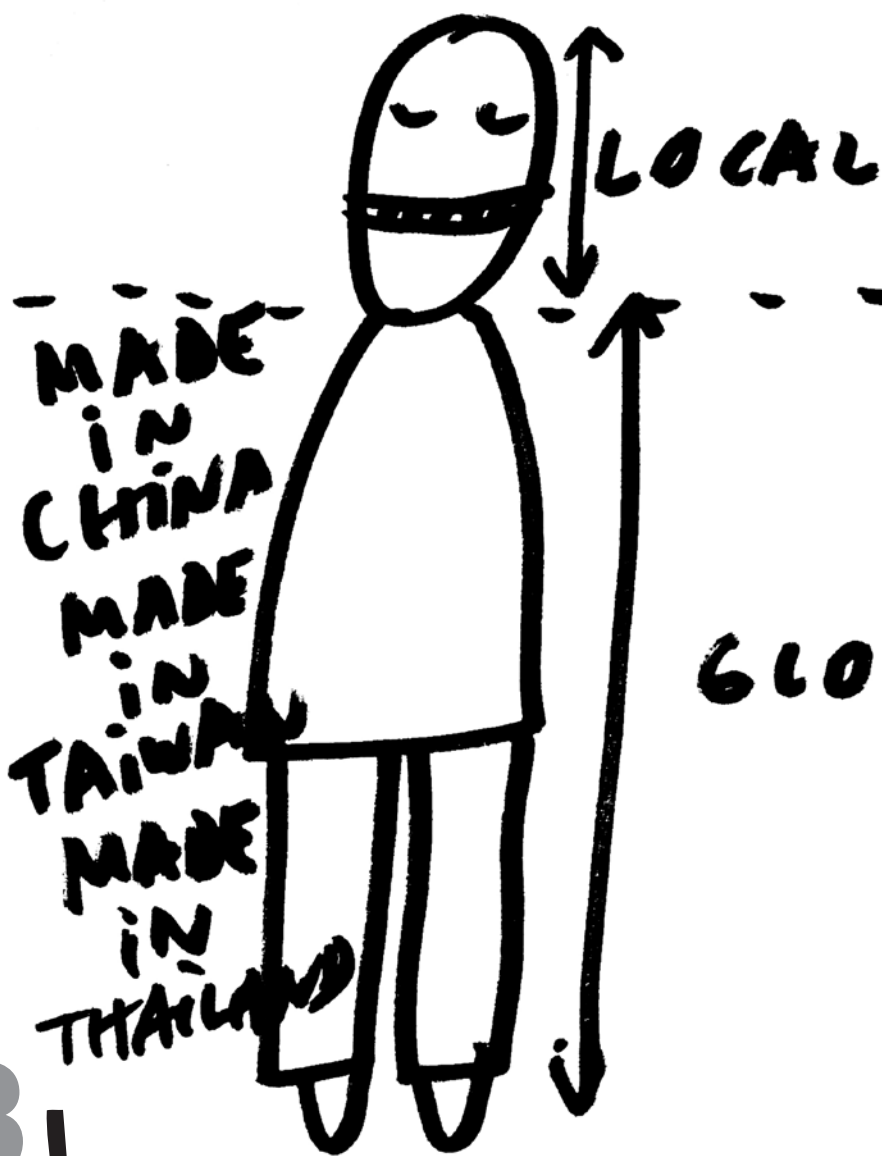
Kiril Prashkov

1/ Since years you have moved your drawings from the pages of newspapers in/on/to beautiful/less-beautiful, expected/unexpected spaces. What has this changed – the process of drawing, the public, the perception?

DP: Everything has changed. First me; then all of you.

2/ More than ten years ago we were both answering a question asked by the then dog Oleg Kulik – what is the artist from Eastern Europe expected to do - “to bite or to lick?” I added then a third possibility – “to laugh”. You answered with a drawing, which was published along the other answers. What is your opinion today? We can skip, of course the East European context – it’s an “International Artist” program after all...

DP: I can try to be smart and answer you with *biting-laughing or licking-smiling* but the truth is more confusing now... - not black and white but black on black and white on white. As our American friend once told us: “...when you do not know how to behave appropriately, just be yourself”.

Яра Бубнова

1/ Съществува ли вътрешен наратив в големите ти стенни инсталации, определящ появата на всяка поредна рисунка, или те се подреждат върху пространството на стената според някоя друга, следвана от теб логика? Как би описал подобна логика – променя ли се тя с времето и пространството?

ДП: Започвам напосоки. После се задейства инстинктът. Учил съм скучно-академична композиция цели 12 години и съм наясно как да се подчиня или противопоставя на това знание. Оставям се да потъна в работата и само от време на време коригирам посоката, проверявайки дали става добра смеска между смешно и сериозно; както и дали категориите (социални, художествени, политически) са балансирани добре. Всеки път, когато рисувам, си има някаква централна тема – тази година се свързва с 1989 и с кризата, предишната – с 1968... Всяко място също има своя тема (в София – Балканите). Просто я следвам.

2/ Имайки предвид силния ти интерес към (винаги специфични) места, случки и новини, от една страна, а от друга – способността ти да обобщаваш голям брой конкретни неща, бих искала да попитам до каква степен се чувстваш „глобален“ и/или „локален“? И имаш ли един вид собствено виждане за „политическата коректност“, което да определя пропорцията между местно и глобално спрямо начина, по който те се слепят в работата ти?

ДП: Чувствам се едновременно местен и глобален като кебапа (или пицата?). Използвам вид хумор, който наричам интелектуална карикатура, доказал смислеността си от Ню Йорк до Никозия и от Роверето до Гуангджоу. Когато се закачам със сериозни теми, винаги усещам отговорността си и понякога се срамувам от резултата. Затова си отделям няколко дни за изпълнението на проект. Възможно е да променя мнението си, да се поправам. Не търся скандал. Не желая да обиждам. Искам да съм провокативен, но съпреживяващ. Толкова съм пътувал и толкова версии на една и съща случка съм виждал, толкова ъгли за прочит и вникване в нещата, че се чувствам способен да намеря единствената картинка, свързваща всички гледища. А ако не стане – ще я рисувам отново и отново, в различна логика или с друг текст, на нова стена или следващ прозорец, докато проработи.

3/ Струва ми се, че си често поставян в положението да се чувстваш някак отговорен за Румъния... Спомням си те веднъж да казваш, че от румънски си се превърнал в източно-европейски художник, в тоталитарен художник, после в балкански художник и т.н. Днес си заслужил правото да изискваш статута на international artist... – какво значи това за теб?

ДП: Мога да се върна и към това да съм румънец или източно-европеец...

Iara Boubnova

1/ Is there an inner narrative in you large wall installations, which is determining the appearance of each drawing or are they arranged on the wall space according to some other logic that you follow? How would you describe this logic, does it change with time and space?

DP: It starts at random. Then the instinct kicks in. I studied boring academic composition for twelve years and I know how to obey or contradict that knowledge... I submerge myself in the work and I just correct the path from time to time, checking if there is a good melange between fun and seriousness or if the categories (social, art, politics) are well balanced. Every time I draw there is a central topic – this year the reference was to 1989 and to the economic crisis, last year the reference was to 1968... Every place I draw there is a central topic (the Balkans in Sofia). I just follow it.

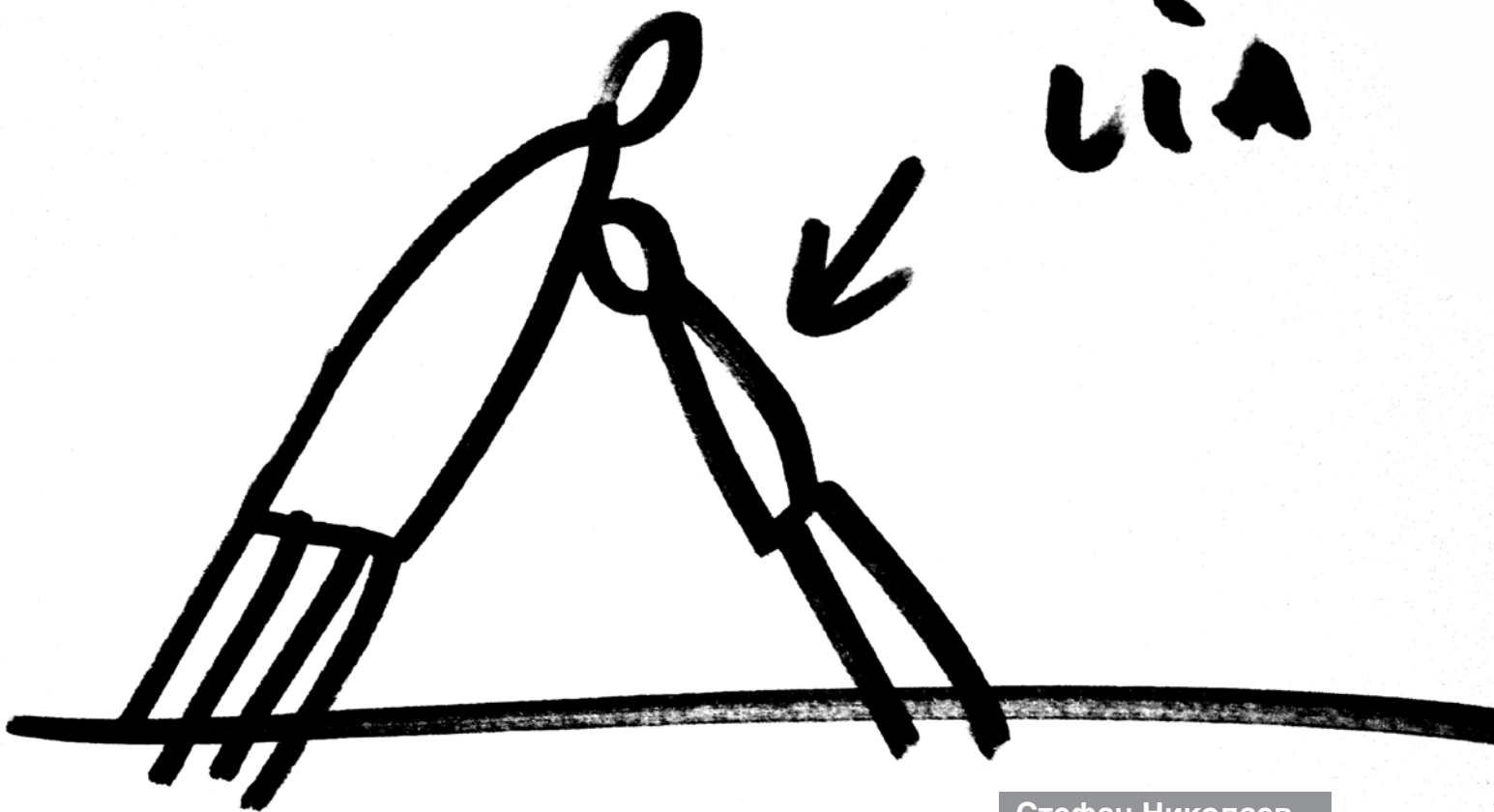
2/ Having in mind your deep interest for places, events and news (that are always very specific) on one hand, and on the other, your ability to generalize the great diversity of concrete things, I wanted to ask you – to what extent do you feel “global” and/or “local”? And do you have some kind of a personal notion for “political correctness”, which is defining the proportion between the local and the global in the way they click together in your work?

DP: I feel both local and global as the Kebab is (or Pizza?). I use a type of humor I call intellectual cartoon, which is proven to make sense from New York to Nikosia, from Rovereto to Guangzhou. When I tackle serious issues I always feel responsible and some time I am ashamed of the result. That’s why I take some days to build a project. I can change my mind, I can correct. I do not seek scandal. I can’t stand to offend. I want to provoke but be empathic. I have traveled so much and I have seen so many versions of the same story, so many angles to read and understand things, that I feel capable of finding that one image to connect all the views. And if I can’t do it, I will draw it again and again with a different logic or a different text on another wall or another window until it works.

3/ I guess you are often put in a position to somehow feel responsible for Romania... I remember you were saying once that from a Romanian artist you have become an Eastern European artist, a totalitarian artist, then a Balkan artist and so on. Now you have earned the right to claim the status of an international artist... – what does it mean for you?

DP: I can go back to being Romanian or East European...

Мариела Гѐмишева

Ето доста женския ми въпрос – като единствената жена-художник в ИСИ–София (слава Богу имаме жени художествени критици и куратори...) бих искала да попитам – имаш ли любима жена-художник, с изключение, вероятно, на жена ти Лиа? И каква е рецептата за толкова всеобхватното, струва ми се вечно партньорство с нея?

ДП: Наистина харесвам онова, което Лиа прави, макар не винаги напълно да го разбирам. Приемам нейните решителност и изобщо жажда за знание като пример за моята по-класическа кариера. Харесвам множество жени-художнички от Йаел Бартана до Мария Айхорн, от неизвестната германска студентка, която работи с цветна лепенка, до по-предсказуемите рисунки с мастило на Луиз Буржоа.

Няма рецепта за връзката, която имаме с Лиа. Срещнахме се за пръв път десетгодишни в един клас на един и същ чин, след това – гимназиално влюбени, и накрая щастливо женени. В танц с цензурата, революцията, пълната свобода на словото, изкуството на перформанса, видео изкуството, пълното слънчево затъмнение, непечелившето прераснало в печеливше, местната към международната кариери, концептуалното изкуство, художествения архив и изкуството в публичното пространство, музеите, биеналетата, галериите, **dizydence**, съпротивата... Просто стана.

Mariela Gemisheva

Here is my quite feminine question: as the only female artist in the ICA-Sofia (thank God we have female art critics and curators...), I will ask you this – do you have a favorite female artist, a woman artist except for, possibly, your wife Lia? What is the recipe for such a fulfilling, I think, life-long partnership with her?

ДП: I really like what Lia does even when sometimes I do not fully get it. I take her determination and general hunger for knowledge as models for my more classical art career. I like many woman artists from Yael Bartana to Maria Eichhorn; from an unknown German art student who works with colored scotch tape to a more predictable blue pen drawing by Louise Bourgeois.

There is no recipe for the relation Lia and I have. We first met when we were 10 years old in the same class on the same bench; then we were high school sweethearts and after that happily ever-after married. Dancing with the censorship; then the Revolution; the full free expression, performance art, video art; the total sun eclipse; the non-profit going profit; the local to international career, conceptual art, art archives and public art, museums, biennials, galleries, **dizzydence**, resistance... It just worked.

Стефан Николаев

Скъпи Дан, познавам те..., прекарал си доста време във Франция, цениш кухнята, прекрасните вина, сирена, изобщо това, което французите наричат „l'art de vivre“. Във Франция имаш и дилър, известен с трудолюбието си в полза на доходите на художниците, така че нека ти задам въпрос, който днес сякаш се е лепнал на всяка местна уста...

Трябва ли да се преиграе футболната среща между Франция и Ирландия, в която Тиери Анри класира с ръка Франция за световното?

ДП: Не. Ама както Зизу (Зинедин Зидан) влезе в историята с **главо-блъскането** си, Тиери (Анри) ще влезе с тази ръка... Мошеничеството си е мошеничество дори и при големия играч. Какво противоречие с обниските на този тънък, чувствителен, неуловим нападател...

Вчера гледах телевизионен разговор, в който първата дама на Франция Карла Бруни-Саркози отговори на същия въпрос със следния израз: „pas vu, pas pris“, означаващ, приблизително, „скрито-покрито“ или нещо подобно; подразбира се, с една дума, че ако реферът (Законът) не те „засича“, можеш да правиш каквото ти душа иска, дори и целият свят да знае, че е мошеничество.

ДП: Карла греша. Тя е част от играта и мисли както се полага. Но нещата са по-сложни от това. Питай (Роман) Полански.

Такава политика намира приложение в повечето области на всекидневието – кражбите на всички нива, корупцията, политическа включително, дребното джебчийство и т.н. Какво мислиш за всичко това, за официалния отговор на Франция по въпроса и за музиката на Карла Бруни-Саркози?

ДП: Дрън-дрън.

Лично аз минавам от шампанско на Guinness.

ДП: Спирам с пиенето въобще.

Можеш да отговориш и с рисунка...

ДП: Ще...

Stefan Nikolaev

Dear Dan, I know you..., you spend quite a lot of time in France, you appreciate its cuisine, excellent wines, cheeses and in general what the French call “l'art de vivre“. You also have a French dealer who is known for the hard work he is doing for his artist's income, so let me ask you than the question that's on everybody's lips now...

Do we have to replay the football game between France and Ireland in which Thierry Henry qualified France by hand?

DP: No. But as Zizou (Zinedine Zidane) is going down in history for head butting, so Thierry (Henry) will go down with his hand... Cheating is cheating even for a big player. What a contradiction with the allure of this lean, sensible, subtle forward...

Yesterday I was watching a TV talk show where the First Lady of France Carla Bruni – Sarkozy, when asked the same question, answered with the following quotation: “pas vu, pas pris“, which means something like “not seen, not caught” or so; in one word it implies that if the referee (the Law) doesn't “see” you, you can do whatever you like, nevermind that the entire world knows you are cheating.

DP: Carla's wrong. She is part of the spectacle and she thinks like she should. But things are more complicated. Ask (Roman) Polanski.

This kind of politics can find application in almost all fields of everyday life – robbery on any level, corruption, including political one, *granny pickpocketing*, etc. What do you think of all that, of the official French answer and of the music of Carla Bruni–Sarkozy?

DP: Bling-bling.

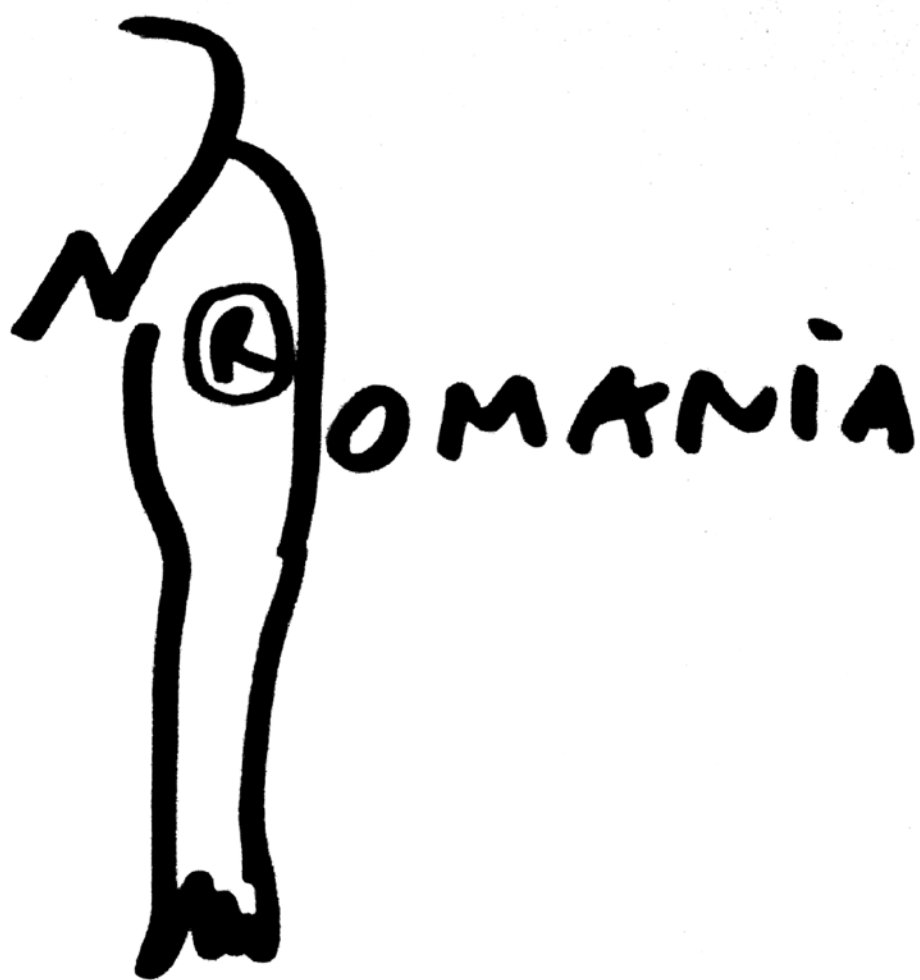
I myself switch from champagne to Guinness.

DP: I stop drinking altogether.

You can answer with a drawing...

DP: I will do so...

Недко Солаков

Заедно сме участвали в толкова много групови изложби и биеналета, имаме дори и две съвместни изложби... Би ли искал да направим трета, но като сменим местата си този път – моите рисунки да станат по-големи и да не се съобразяват с даденото пространство, а твоите – мънички, разказващи смешки за контакти и пукнатини по стените?

ДП: „Да“, отговаря човекът, който винаги е мислил, че да каже „Не“ е единствената му разумна възможност.

Nedko Solakov

We have participated together in so many group shows and biennials; we have even done 2 two-person exhibitions. Would you be willing to do another – a third one, but this time we switch places: my drawings to become bigger and not to reflect the actual space and yours to become smaller and to do silly jokes on sockets and cracks?

ДП: “Yes”, says the guy who always thought that “No” may be his only reasonable option.

Калин Серапионов

В едно свое представяне, преди години, ти каза, че през 1993 г. си татуирал на рамото си името на своята страна. 10 години по-късно си обещал да премахнеш татуировката. И си го направил в рамките на изложбата “В дебрите на Балканите” през 2003-та.

Защо? Какво те накара да го сториш – самата татуировка и последвалото премахване? Би ли си сложил днес татуировка с думите „International Artist“ (названието, всъщност, на изложбата ти в Галерия ИСИ–София) на рамото си, на същото онова място, където е била предишната татуировка, която си премахнал и от която били останали само няколко точки?

ДП: По това време се нуждаех от мощно заявление. Нуждаех се още някак си да покажа колко съм отчаян, че страната ми изглежда така зле, че всичко е много лошо, политиката – лошо, изкуството – лошо, бъдещето – лошо. И, естествено, трябваше ми нещо срещу утвърдената дефиниция за изкуството на перформанса (като преходно действие), а и нещо евтино (...нямаше пари, приятели).

После (десет години по-късно) промених мнението си.

Няма останали точки от Румъния.

И няма да си направя друга татуировка, защото днес нито съм толкова суетен, нито толкова готин.

Kalin Serapionov

In a presentation you once said that in 1993 you tattooed the name of your country on your shoulder. You said you committed to removing that tattoo ten years later and you did it within the context of the “In the Gorges of the Balkans” show in 2003.

Why? What made you do it – to have the tattoo and then to remove it? Would you have now a tattoo saying “International Artist” (actually the title of your show in ICA-Sofia) made on the exact same spot where the other one was, the one you removed and from which there are probably only a few dots remaining?

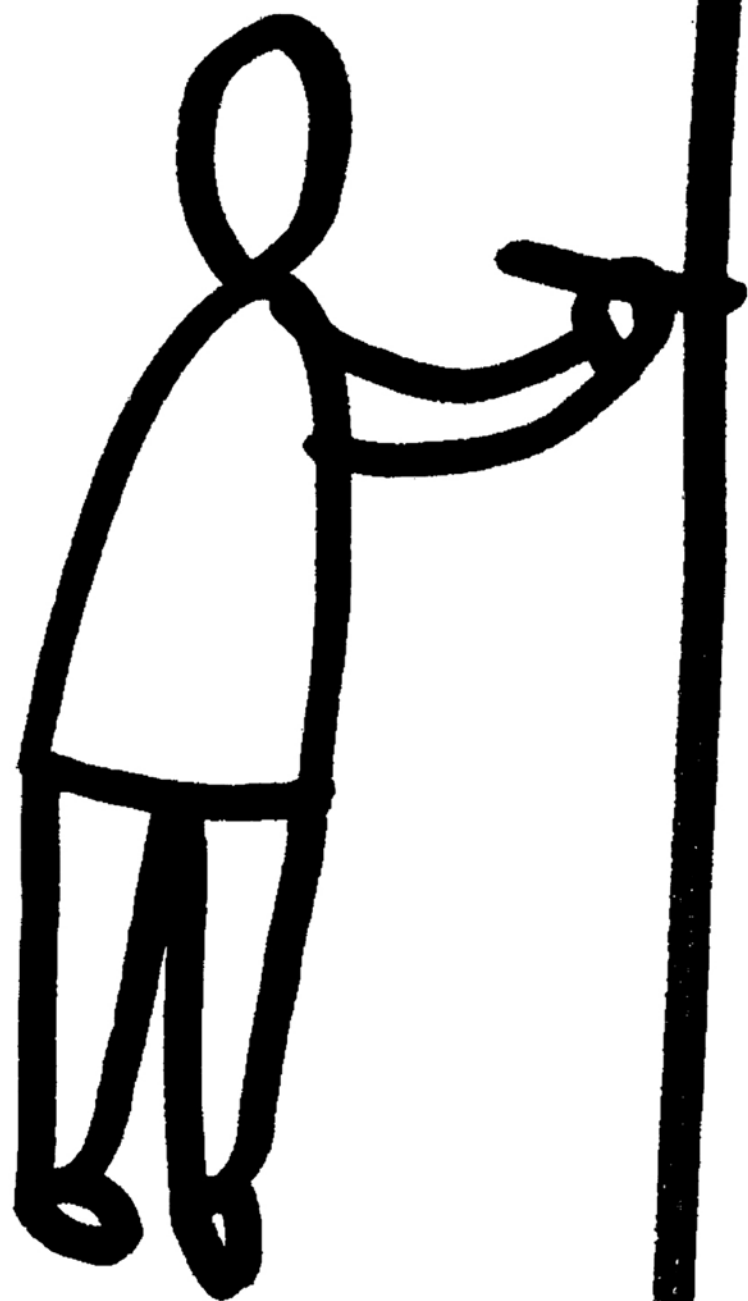
ДП: At that time I needed a great statement. I also needed something to show how desperate I was because my country looked so bad, things were so bad, politics was bad, art was bad, future was bad. And of course, I needed something to go against the established definition of performance art (performance is something passing), and something cheap (...no budget, my friends).

Then I changed my mind (ten years later).

There are no dots remaining from Romania.

I will not do any other tattoo because today I am not so fashion-minded and not so cool.

Красимир Терзиев

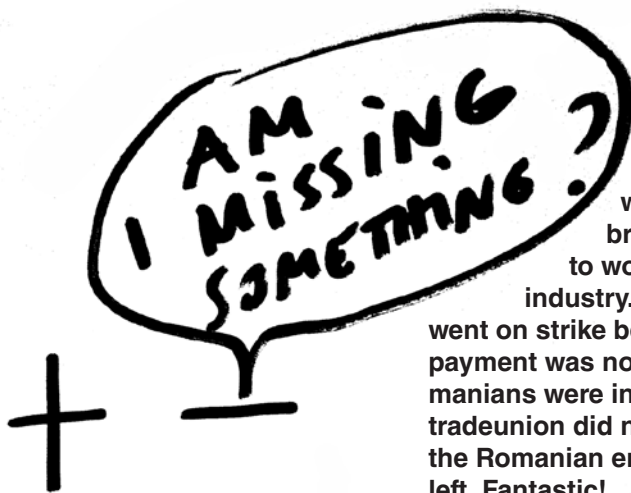
Когато започна да правиш инсталации със стенни рисунки, това, предполагам, е един вид иконоборски жест: да се освободи художническото действие от всякакви изисквания на форма, стил, посредничества и т.н., при всякакви обстоятелства, от главата през ръката, директно в даденото пространство. Днес, когато този жест е прераснал в успех и си излязъл на широките сцена и пазар, той отново опира, като че ли до понятията за собствен стил, запазена марка, до личния подпис. Как се справяш с това? Възможен ли е втори иконоборски жест?

ДП: Напрежението остава, тъй като никога не знам как ще завърши даден проект. Никога не съм сигурен дали ще съм способен да измисля достатъчно добри нови рисунки. Всеки път проектът е нов, но в същото време е ретроспективен (рециклирам рисунките си). Понякога пасват, понякога – не. Харесва ми как се придвижват. Не искам да се променям. Не ми се иска да търся втори жест. Просто вървя по течението.

Krassimir Terziev

When you started doing your wall drawing installations it was, I guess, some kind of an iconoclastic gesture: to strip down the artistic activity of all formalities of form, style, mediations and so on; from thought to hand directly in the space provided, no matter the circumstances. Now when this has become a successful gesture and you got to the big scene and the market, it comes back to the point of personal style, trademark and a signature. How do you deal with that? Is a second iconoclastic gesture possible?

DP: All the tension stays because I never know how the project will end. I never know if I am capable to invent enough good new drawings. Every time it's a new project but at the same time it's a retrospective (I recycle drawings). Sometimes they fit better, sometimes they do not. I like how it goes. I do not want to change. I do not feel like searching for a second gesture. I just go with the flow.

Александър Кьосев

В света днес:

a/ кой е колонизаторът?

ДП: Видях един проект на Soci t R aliste (групата художници от Париж), в който те показват на световната карта Европейския съюз с всичките му териториални принадлежности (острови, парчета страни, Гренландия, Антарктика, Мартиника, Кюрасао). Невероятно..., навсякъде сме. Или може да се провери от кое "Made in..." са ризата, обувките или четката ни за зъби...

б/ кой е колонизираният?

ДП: Преди година видях по телевизията как едни китайски работници са докарани в Румъния за да работят в текстилната индустрия. На следващата седмица те започват да стачкуват, защото считат заплащането за недостатъчно. Румънците са шокирани. Китайският профсъюз няма договор с румънския работодател, така че жените напускат. Фантастично! Клон на музея Лувър трябваше да се открие в Абу Даби, точно срещу клона на музея Гугенхайм... ама ето на, на Дубай му свършиха парите, заети от няколко западни банки...

в/ кой е само-колонизираният?

ДП: Аз. Ти. Те. Холивуд от Боливуд. The Times от The Sun. Наистина не знам, но очаквам следващата ти книга.

Alexander Kiossev

In the world of today:

a/ who is the colonizer?

DP: I saw a project by Soci t R aliste (the art group from Paris) where on the map of the world they have shown the European Union with all its territorial possessions (islands, pieces of other countries, Greenland, Antarctica, Martinique, Curacao, etc.) Unbelievable..., we are all over. Or, we can check from which "Made in..." are our shirts, shoes or tooth brushes...?

б/ who is the colonized?

DP: One year ago I saw on TV how some Chinese women workers were brought in to Romania to work in the textile industry. The next week they went on strike because they said the payment was not enough. The Romanians were in shock. The Chinese tradeunion did not have a contract with the Romanian employer so the women left. Fantastic! The Louvre Museum was scheduled to open a branch in Abu Dhabi vis- -vis the Guggenheim branch there..., but then Dubai ran out of money they had borrowed from Western banks...

с/ who is the self-colonized?

DP: Me. You. Them. Hollywood by Bollywood. The Times by The Sun. I really don't know but I am waiting for your next book...

Мария Василева

1/ Родени сме през една и съща година – на първия човек в извънземното пространство и първата орбитална обиколка на Земята. Изглеждаш абсолютно естествен, но вярваш ли в *свръхестествени сили*? В какво вярваш?

ДП: Мария, когато сме се родили започват да строят Берлинската стена. И ето ни сега, вече от 20 години без стена. Наистина, трябва има някакви сили наоколо...

2/ Видях видеодокументация за работата ти в МоМА в Ню Йорк. *Пътуваш* с подвижна платформа в опита си да покриеш огромна стена и приличаш на един днешен Микеланджело. Имаш ли усещането, че работата ти е също вид *просвещение*?

ДП: Изкушавах се да се мисля за умно момче, но като ми потрябва да напиша с неизтриваем маркер на най-голямата стена на най-важния музей в света дума, която не знаех със сигурност, наложи се да питам някой от публиката за правописа ...

3/ Как се чувстваш в собствената си страна? Чувстваш ли се там *у дома си*?

ДП: Не и когато кацам, не и когато ми проверяват паспорта, не и когато се качвам в таксито, не и когато купувам хляб, но всеки път, когато влизам в претъпканото си жилище и Лиа извиква: *HEEEEEY!*

Maria Vassileva

1/ We were born on the same year – the year of the first human in outer space and the first one to orbit the Earth. You seem to be a super natural person, but do you believe in *supernatural forces*? What do you believe in?

DP: Maria, when we were born they started building the Berlin Wall; yet here we are now with the Wall down for twenty years. Yes, there must be some forces around...

2/ I saw a video documentary about your work at the MOMA in New York. You *travel* on a moving platform, trying to cover the huge wall, and you look as a contemporary Michelangelo. Do you have the feeling that your work is kind of *Enlightenment* too?

DP: I was tempted to think that I am the smart guy in the house but then I would have to write with permanent markers on the biggest wall of the biggest museum on the planet some word that I did not know for sure and I had to ask somebody in the audience how to spell it...

3/ How do you feel in your own country? Do you feel *at home*?

DP: Not when I land; not when they check my passport; not when I take the taxi; not when I buy the bread but every time I enter my crowded flat and Lia goes: *HEEEEEY!*

Правдолюб Иванов

Искало ли ти се е някога да си роден в друга страна? И ако да – в коя?

ДП: От време на време. И всеки път започва от някой дребен детайл – слънчево утро рано в спален вагон нейде из Германия при скорост 230 км, големи прозорци, идеално чисти чаршафи, мивка и т.н.; хубаво кафе, гледайки абсолютно лудо-готино облечени младежи някъде в Париж; чувайки като пулсация шума на Ню Йорк...

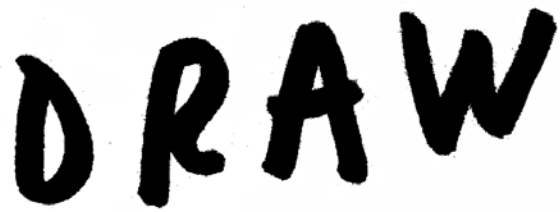
Но главното ми желание е да си остареем тук.

Pravdoliub Ivanov

Did you ever wish to have been born in a different country? If yes, which one?

DP: From time to time. And every time it starts with a small detail - the sunrise early morning in the sleeping car somewhere in Germany at 230 km/h with big windows, perfectly clean sheets, a sink and everything; a good coffee, watching very crazy-cool dressed young people someplace in Paris...; hearing the noise of New York like a pulse...

But my big wish is to grow old in this one.

Дан Пержовски

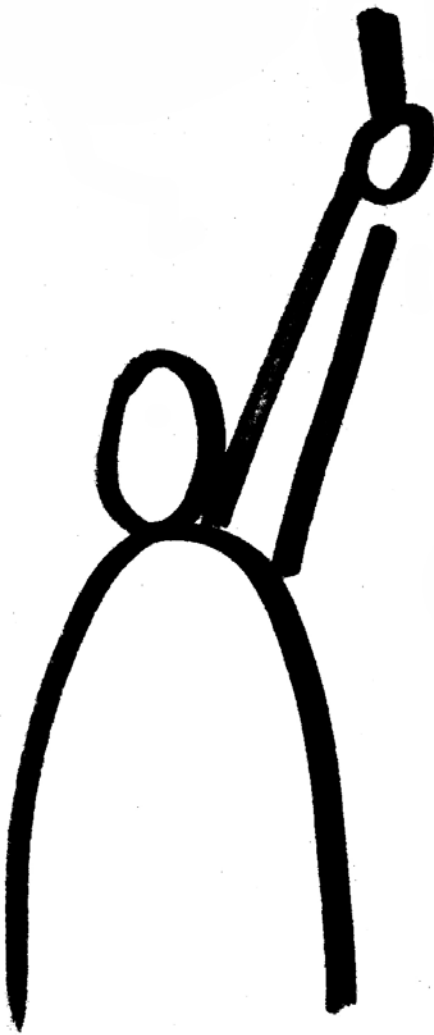
Дан, как си, наистина?

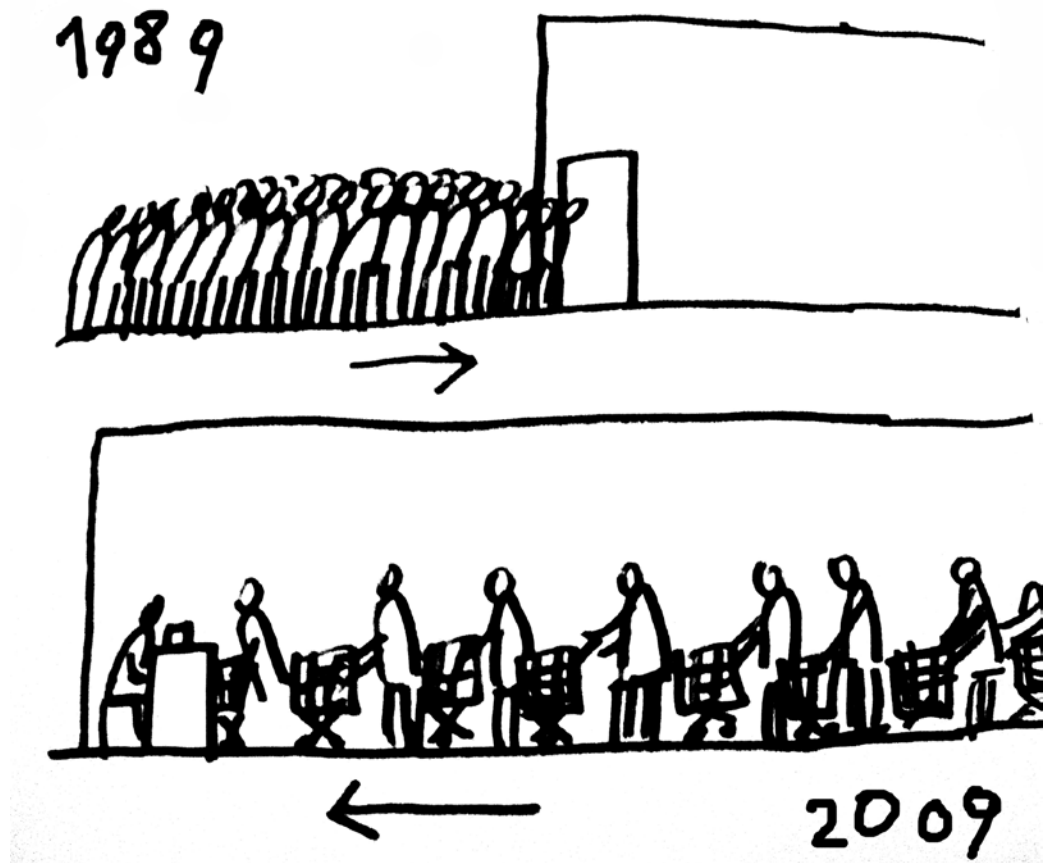
ДП: Наистина съм добре. Харесва ми какво се случва. Рисувам – щастлив съм.

Dan Perjovschi

Dan, how are you really?

DP: I am really good. I like what's happening. I draw, I happy.

Дан Пержовски — най-късата дистанция между ръката и окото

Яра Бубнова

Винаги се затруднявам да определя какво са всъщност работите на Дан Пержовски – дали всяка отделно взета рисунка, всяка една работа, в която влизат множество различни изображения, пространството, в което те се намират, контекстът, който мотивира и предизвиква художника, а може би цялото му творчество е едно по-голямо от живота произведение на съвременното изкуство?

Наистина, всяка от тези рисунки е малка история – със собствен сюжет, композиция и послание, а от друга страна рисунката притежава невероятна интерпретационна поливалентност (макар че в химията тази дума означава ограничени и преброими възможности, но в основата ѝ лежи латинската дума „сила“). Сюжетите са свързани с глобалната и местна политики, със социалната трансформация, с клишетата на знанието и незнанието, с объркания частен и обществен живот на днешния индивид, със света на съвременното изкуство и неговата етика, с морала на всеки един от нас.

Художникът, изглежда, не се ограничава с теми – живее като постоянен наблюдател и ги черпи отвсякъде – технически ресурсът му са интернет, вестниците, радиото, телевизията, клюките и слуховите, техните интерпретации, с други думи безкрайното и безгранично пространство на информацията, с което се гордее нашата цивилизация. Негов материал са общественото мнение и представите, обаче методологията му е далеч от „отразяването“. В изкуството на Дан Пержовски е очевидна позицията, изградена от опит, здрав смисъл и морал. Работейки над всяка нова изложба той „влиза в ритъм“, проучвайки местния контекст и добавяйки към огромната си иронично-критична „енциклопедия“ нови елементи, съвсем по Екlesiаста: „... и който трупа познание, трупа тъга“.

Почти всеки учебник по история на изкуството настоява, че рисунката е най-свободният, откровен и съкровен начин на изразяване за художника. По презумпция се смята, че процесът на рисуване е интимен процес, обаче съвременните художници дават на рисунката много повече самостоятелност и публичност, а заедно с това я натоварват с отговорности на мнение, дори на манифест. Дан Пержовски има голям принос към тази емансипация. Рисунките му много рядко съществуват в ограниченото пространство на белия лист. Като че ли на художника не са му нужни „специалните условия“, толкова често присъщи на произведенията на изкуството, той гъвкаво се адаптира към различни обстоятелства на пространството и предпочита да ги създава върху структурните елементи на обкръжаваща среда. Работи върху стени и подове, понякога върху тавани или направо по уличната настилка. По този начин работата не само „се споява“ с реалността и лесно влиза в контакт както със зрителите, така и с другите произведения, но и се превръща в своего рода контекст на взаимна комуникация. Привидно лесни за възприятие, рисунките никога не са просто смешни, те провокират мислене и често настояват за „вземане на страна“, за изграждане на позиция по отношение на противоречията, абсурдите и парадоксите на нашето съществуване.

Друга подвеждаща привидност се крие в самия стил на Дан Пержовски, изглеждащ лесен и спонтанен. Той рисува сякаш както други хора се шегуват в разговор – веднага и на място. Но това не е съвсем вярно – видимото в публични пространства е резултат на многобройни опити, изпълнили неговите тефтери в търсене на перфектност и острота на изказа. Възможността майсторското му умение да свежда сериозни проблеми до лаконичен знак е отработено още по време на сътрудничеството му със списание „22“ в Букурещ – скромно по финансовите си възможности, но с много влиятелна позиция. Необходимостта да бъде всеки път различен, колкото различни са текстовете в броя, но и разпознаваем с авторския си стил, мотивира изграждането на икономичната форма, с която е прочут днес.

Днес работите на Дан Пержовски са известни на хора от всички обитавани континенти и подозирам, че както и аз, те ги смятат за визуализация на собствените си мисли, само че формулирани по добре, по-забавно и по-кратко.

Invisible Borders, каталог, Лил, 2009

Dan Perjovschi – the shortest distance between the hand and the eye

Iara Boubnova

I am always at pains to describe what a Dan Perjovschi work actually is – each single drawing; each work that incorporates a great number of images; the space all these inhabit; the context that is a constant challenge and a source of motivation for the artist; or maybe it is that his entire oeuvre is a “larger than life” work of contemporary art?

Each one of these drawings is a little story indeed, with its own plot, composition and message. On the other hand, each drawing emanates incredible polyvalence of interpretation (in chemistry this term signifies a limited and numbered set of possibilities yet the Latin root of the word has to do with “strength”). The stories are linked to the global and local politics, to the processes of social transformation, to clichés about knowledge and ignorance, to the confused private and public lives of the modern individual, to the world of contemporary art and its ethics, and finally – to the decency in every one of us.

The artist does not restrict himself to just a few themes – it seems that he is in a state of constant observation and he draws on all and any source of stories. Technically speaking, the core of his resource system is the Internet, the newspapers, the radio and TV broadcasts, the gossips and the rumors, the various interpretations of those – in other words, Dan Perjovschi’s domain and sphere of operation is the limitless and endless space of information, which is the pride of our civilization. His material is the public opinion, imagination and notions but his methodology is far from being a single-minded reportage. The art of this artist is strongly marked by the stand and the position of the author. This stand and position are rooted and based on real-life experiences, common sense and basic human ethics. While working on each new show the artist is “getting into the stride” of the concrete project by investigating the local context and adding new elements to his vast ironical and critical “encyclopedia”. Sometimes it feels like one needs to quote from the Ecclesiastes: “...he that increaseth knowledge increaseth sorrow”.

Almost all basic books on art history claim that drawing is the freest, the most spontaneous, unmediated and innermost way an artist could possibly express himself. Most people think, almost by default, that the process of drawing is an intimate process. However, contemporary artists tend to award drawing with a lot more independence and public visibility while at the same time investing in drawing qualities of opinion, statement and even a manifesto. Dan Perjovschi has contributed greatly to this process of emancipating the genre of drawing. His drawings rarely exist in the restricted space of the white sheet of paper. The artist does not need the “special conditions” that are so often intrinsic to a work of art now – he is able to adapt to diverse circumstances of space with great flexibility; he prefers to create his drawings over the structural elements of the environment surrounding him in a given situation. Dan Perjovschi is known to have worked and to work on the surfaces as diverse as walls and floors, ceilings and windows, or straight on the pavement in a city. In this way the work does not only “merge” with reality and easily makes contact with the audience as well as the other works in a show. In this way the works transform into a specific context for reciprocal communication. The artist’s drawings seem easy to grasp but they are never singularly funny or amusing – they provoke thinking and often insist the viewer takes a side and makes a stand regarding the complex contradictions, the absurd and paradoxical aspects of our existence.

On the face of it the very drawing style of Dan Perjovschi is misleading the viewer with its utmost simplicity and apparent spontaneity. It seems that this artist is making drawings in much the same way as other people are making jokes in a conversation – right then and there. Well, this is not entirely true... What the audience sees exhibited in public and in a concrete space is in fact the result of hard work and endless attempts to find the perfect form and the sharpest way of making a drawing statement. This is what the artist’s note books are full of... It is quite possible that his masterful ability to compress complex problems to a laconic graphic sign was perfected while he was collaborating and contributing to the magazine “22” in Bucharest, Romania. The “22” is a magazine of modest means but with an influential position. The necessity for the artist to be always different as different are the many texts in each number of this publication, while at the same time always being identifiable as artistic style – that must have been a great challenge and it led to the development of his extremely economical form and style that he is famous for now.

Today the works of Dan Perjovschi are known to people in practically all humanly inhabited continents. I tend to suspect that just like me all these people from various different places think the artist’s drawings to be a visualization of their own thoughts except for being expressed in a better, funnier and simpler way.

© Авторите, ИСИ-София
The Authors, ICA-Sofia

Над изданието работиха / The publication is prepared by:
Яра Бубнова / Iara Boubnova, Лъчезар Бояджиев / Luchezar Boyadjev
Кирил Прашков / Kiril Prashkov, Красимир Терзиев / Krassimir Terziev
Печат: ЮПИ София / Printing: YUPI Sofia